

Határtalan magyar irodalom

Hajnalban 12 fokal hűsségből startoltunk – nagy reményekkel, melegebb éghajlatra vágyva – Budapestre. Landoláskor a barakkcsarnok egyik munkatársa nem is értette, miért lelkendezünk annyira a Pesten szokatlanul alacsonynak számító 19 foknak. Családi körben már-már szállóige, hogy mi minden plusznak örülünk. Másnap boldogan csomagoltunk rövidnadrágot, szellős pólókat a Balatonra szánt guri-böribe. Az utolsó percben azért betettünk még könnyű pulcsit, szélzsekit és kis átmérőjű esernyőt is. A vonat ablakán át csodásan zöld, napsütötte táj kísért bennünket az első 50 kilométeren. Aztán elborult az ég, a távolban lába nőtt a felhőknek, vagyis esett. Végül mi is befutottunk egy zivatarba. Úgy gondoltuk, ez az égi áldás nem nekünk szól, és lám, Badacsonyban már csak néhány felhőpamacs maszatolta az eget. Szállásunk teraszáról olyan rikitóan kék Balaton tárult elénk, mintha fotoshoppal retusált prospektusból vágták volna ki. Hogy láthatta Egy József e tájat pasztelles, fátyolos színekben?

Hírnök érkezett, 14 fokos a víz, vihar közeledik. Hittük is, nem is. A kétnapos tanácskozásból úgyis kiszakítottunk néhány órácskát fürdőzésre, napozásra. A hivatalos nyitásra, program-ismertetésre, eligazításra természetesen beültünk, az ebéddőig had melegedjen a Balcsi...

Határtalan magyar irodalom címmel rendezett konferenciát a Magyar Nyelv és Kultúra Nemzetközi Társasága

(MNYKNT) május 29-31-én Badacsonyban, ahol meghívott előadóként vehettem részt.

A konferenciát Juhász Judit, az Anyanyelvápolók Szövetsége elnöke köszöntötte.

(fóto: Juhász Judit előadása)

Az esemény főszervezője, Pusztay János nyelvészprofesszor elmondta, hogy a társaság munkájában túlsúlyba kerültek a nyelvészeti témájú tanácskozások, tudományos projektek, ezért érezték szükségét, hogy egy színvonalas

irodalmi fórumnak is keretet biztosítsanak. Álljanak most itt az ő szavai:

„Konferenciánk címe: Határtalan magyar irodalom. Sokakkal egyetértve úgy gondolom, EGY magyar irodalom van. Am többekkel egyet nem értve, akik értelmetlennék tartják az anyaországi és a határon túli, illetve a diaszpórában művelt irodalom megkülönböztetését, én

fontosnak tartom, hogy az anyaországon kívüli magyar irodalom önálló fórumot kapjon. Elsősorban azért, mert eltér az irodalom funkciója az anyaországban és a kisebbségi magyarság, a diaszpóra magyarsága körében. Az anyaországon kívül fontos szerepe van a nyelv megőrzésében és így a nemzetmegtartásban, az identitáserősítésben is. Továbbá, ha a határon túli magyar irodalomról az anyaországgal együtt tartunk pl. konferenciát, óhatatlanul elsikkad – már csak a mennyiségi különbség okán is.

[...] A konferencia részéről egy tágabb koncepciónak része – egy nyelv- és kultúrastratégiát képviselő koncepcióé.

A magyar nyelv és kultúra megőrzését és fejlesztését feladatának tartó koncepció több évtizedes múltra tekint vissza. Ezen belül Balázs Géza professzor, a MNYKNT elnöke, az Anyanyelvápolók Szövetsége alelnöke teremtette meg a magyar nyelvstratégiát. Ezt a kettős, egymást támogató gondolatmenetet folytatva, s a veszélyeztetett finnugor nyelvek és népek példáját látva, alakítottam ki az elmúlt egy-másfél évtizedben a magam koncepcióját.

Az ENSZ az idei évet a veszélyeztetett (őshonos) nyelvek évévé nyilvánította. Én mint finnugor nyelvekkel és népekkel foglalkozó szakember ebből az alkalomból szervezek június végén konferenciát oroszországi finnugor területekről hívott előadókkal, hogy megvitassuk, milyen jelenleg az ottani finnugor nyelvek helyzete, s milyen jövő vár rájuk.

Mivel a magyar nyelvre is sok veszély leselkedik, szeptember végén Széphalomban, a Magyar Nyelv Múzeumában, a múzeum igazgatójával, Nyiri Péterrel együtt a határon túli magyar nyelv helyzetéről rendezünk konferenciát.

A finnugor írók kongresszusát augusztusban Kolozsvárt tartjuk, s témája: akárcsak a jelen rendezvényé, a diaszpóra irodalma, a magyarok esetében természetesen beleértve a határon túli magyar irodalmat is.

A koncepciónak további eleme a „Magyar szemhatár” című sorozat, amelyet – javaslatomra – a Nap Kiadóval a tavalyi év végén indítottunk el. Ennek célja, hogy a határon túli magyar területek és a diaszpóra helyzetéről adjon – esszészerű írásokban, melyek szerzői az érintettek közül kerülnek ki – áttekintést jelenlegi helyzetükről. Első kötetünket – mivel a gondolat is egy ungvári tartózkodásom alatt villant be – a legnehezebb sorsú magyarság szülőföldjének, Kárpátaljának szenteltük. A kötet szerkesztője a körünkben lévő Zékány Krisztina tanszékvezető asszony az ungvári egyetemről. A sorozat következő kötete a Vajdaságot fogja bemutatni.” (e-nyelv.hu <http://e-nyelvmagazin.hu/2019/06/01/hatartalan-magyar-irodalom/>)

Alagsori, családiás hangulatú konferenciatermünk elsötétedett. Pulóverbe bújtunk. Az előadások hevében mit sem törődünk a kinti viszonyokkal. A vacsorához menet az óvatosabbja már felszerelkezett esernyővel, de ha nem akartak Mary Poppinsként levegőbe emelkedni, gondosan összehajtogatva retikülbe, farzsebbe rejtették. Nagyjából száraz bőrrel úsztuk meg ezt a kurtácska gyalogutat. Ellenben, hazamenet volt már haddelhadd; szél, villám, zivatar. S oly goromba hőmérsékletesés, hogy az éjszaka folyamán legszívesebben még a sifont is magunra húztuk volna takaró gyanánt. A házínéni röstellkedve szabadkozott, hogy nem járta végig éjjel a vendégszobákat. Isten bizony befűtött volna! A reggeli utánra ígérte, de a

szomszédban folyó építkezés miatt egy áramszünet közbeszólt, s ugyan már energiatakarékos gázkazánra álltak át a vegyes tüzelésűről, a vezérléshez áram kellene... Mécsesek sápadt fényénél olvastak fel azok, akiknek nem volt fejben a mondandó. Számítógépes prezentációról szó sem lehetett. Kísértetalakok – kézben pislákoló lánggal – vonultak libegő árnyalakat húzva maguk után a toalettre menet. Elfogytak az ülőhelyek, e zord időben felértékelődtek a programok. Szünetekben is fedett helyre, szobánk ablaka mögüli csodás kilátáshoz – Balatonnézőbe – menekültünk. Haragos

szürke volt a nagy víz, szemben sűrűn pislogtak a viharjelző lámpák. A Magyar Nyelv és Kultúra Nemzetközi Társasága elnöke, Dr. Balázs Géza nyelvész vitaindítónak is beillő előadásban vette elő irodalmunk megosztottságának/egységének sokat tárgyalt kérdését. Minderről nyelvészként beszélt, így a vitát képes volt izgalmas, új szempontokkal gazdagítani.

A konferencia egy-egy nagy napot szánt a Kárpát-medencei, illetve a nyugati magyar irodalom megtárgyalására. Az első napon Kárpátalját 4, a Felvidéket 3, Erdélyt, a Partiumot és a Délvidéket 1-1 előadás képviselte.

A második napon Moritz László (Stockholm-Budapest) „A magyar irodalom Svédországban, az Ághegy tükrében” c. előadásában ismertette a tíz kötetet megélt skandináviai irodalmi- és művészeti folyóiratot.

Kelemen Mária (Németország) a német nyelvterületen fellelhető magyar jelenlétről beszélt nagy felkészültséggel és részletességgel.

Sárközy Péter két olasz költő magyar identitástudatáról szólt, és ismertette a külföldön nyelvdiplomáciai szinten (is) működhető magyar nyelvi-professzorátusság szükségességét.

A nyugati magyar irodalom napján előadásomban szólhattam az általam már több fórumon és műfajban (tv, film, rádióriport, irodalmi est, forgatókönyv, esszé, ismeretterjesztő cikk) felemlgetett mentoromról, költőtársamról, a tíz éve elhunyt Sulyok Vincéről (Ménfőtől Ménfőcsanakig. Sulyok Vince történész, költő, műfordító életműve).

A konferencia zárását megelőző órákban felragyogott a nap. A könnyű pulóver még elkelt a hátunkon. Utaztunk sebtiben tovább, az országon átlósan keresztben, Badacsonyból Békésbe egy másik összejövettel. Félúton faképnél hagytuk a hideget, és légkondicionált sebesvonatunk alagutat fűrt a párás, nagyalföldi kánikulába. Túrkevéen már azt sem tudtuk, hová bújunk a meleg elől.

Sehová! Minden pluszt meg kell becsülni. Begyűjteni, eltárolni. Jöhet még kutyára dér, ránk hó és fagy a zord északon...

Kovács katáng Ferenc

A felvételeket
Muzsnay Árpád készítette